

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 67.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ДВА ПУТА МЕСЕЧНО НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 30, А НА СТРАНУ 40 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

КРАЉЕВА СЕЈА.

(Наставак.)

Душан.

Утом Стеван
Беше заробио неке дере, што се
Узањ врзло. Мишљах да је неки властел
Па га послах с' њиме, везана овамо,
А ја пођох к' теби. Кад ја дођох, имам
Кога и гледати: беше Теодора.

Урош.

Теодора?

Неда.

Теодора?

Душан.

Она.

Речи драга тето једну речцу, с' места
Биће овде.

Неда.

Нећу; не могу је гледат'.

Урош.

Ал' ја хоћу, иди, доведи је. (За себе.) Да би
Само женска мржња угушила тугу
За супругом.

(Улази гологлав гласник.)

Шта је? Гле гласника! Одеуд?

Гласник.

С' дома светла круно. (Пружа писмо.)

Урош (тихо).

Шта је ово? Зар да

Ја оплачем овде мог старог Новака?

Читај сине. (Пружа писмо Душану.)

Душан (чита).

Новак краљ Урошу: Не стој на по пута,
Кад побиеш једног, ударај на другог;
Хоћеш да си миран, на Грке нападај.
Писаћу ти више, док — сараним — Мару.

(Испада му писмо из руке.)

Урош.

Како? Док сарани —

Неда.

Мару?

Урош.

Јадни старче!

Боже, зар ту цену иште моје душе
Мир? О, то је много! —

Душане, мој сине,

То је ваљда први трн живота што ти
Цена младо срце. Умири се мало.
Иди, па кад удар издржиш као човек,
Дођи твоме оцу. Његова ће суза
Пропратити твоју.

Душан.

Ах мој оче драги,

Овакав губитак, наше сузе неће
Никад заменити. На што да ти кријем?
Моје срце већ је давно њено.

Неда.

Јадно

Дете.

Урош.

А зар мени твоме оцу није,
Дозвољено срце задобити.

Душан.

Ти си
Отац; а ја вазда твој син, — а она је
Мени све — све била. Ја сам изгубио
Све — све — ху — (покрива лице).

Урош.

Још ниси! Ниси изгубио
Народ српски кој' те листом љуби.

Душан.

То што друге људе усрећити може,
То мене убија.

Урош.

Ниси изгубио
Славу владаоца, што те чека.

Душан.

Нигда налазио задовољства у тим
Малим играчкама човешког живота;
Има нека срећа што дарива веће
Задовољство; за том тихом срећом ја сам
Зажеднео.

Урош.

Њу ћеш и сад задобити,
Али само онда, кад ти буде успомена
На аманет твојих прадедова верно
Облетала душу: да за срећу само
Твог народа живиш.

Неда.

Драго дете слушај
На очине речи. Очинска је љубав
Њихов извор.

рош.

Душане!

Душан.

Слушам, а да што ћу!
Морам да их слушам. Сад је све једнако.
— Немој отац да ме осудиш зарана:
Ја и тебе љубим, а и народ љубим.
Али ова љубав, што је данас овде
У гроб спуштам, крвну сузу плаче.
Ах! да ми је ову сузу да утолим,
Пео свет би дао у замену. Да ја
Знадем, да ћу моју успомену моћи
Навек утопити у пучину вечне
Забораве, сво би љутство нагонио,
Да ме потпомаже

Урош.

Моћеш, веруј, само
Покушај

Душан.

Мој оче, хоћу да те слушам,
Живот мој је одсад неувидна борба. —
Ја ћу нагонити судбу да ми даде
У замену оно, што ми данас узе —
Да ми даде све. — Ја морам уздигнути
Духу свог времена снажна крила, да ме
Са његовим летом тамо носи, где ћу
Нагнаду да нађем оштећеном срцу, —
Да заварам душу, што за смрћу чезне; —
Кад он гради дела, уз њега ћу стати —
Хоћу да ми име стоји уписано,
Где потомци броје неумрла дела.

(Излази брзо).

Урош.

Недо, ово ми је милија победа,
Него она прва: ја задобих сина,
А Србија у њем, ако Бог помогне,
Великог владара. Што с' у свету рађа
Виспрено, велико, из бола истиче —
Сад још једну, Недо, последњу победу
С' тобом у савезу, па је дело наше
Доидуће среће, окончано. — Ко се
Ово ближи нама? Ако добро видим
Леонтас. Је л' можно?! У каковом стању!

(Леонтас и Капулос улазе)

Боже, шта је човек! Леонтас!

Неда.

Леонтас,

Драги пријатељу!

Урош.

Оди да на грудма
Твојим сад изречем голему захвалу (грли га)

Леонтас.

Видим да те срећа верно допратила,
То ми је захвала.

Урош.

Велика је жртва
Леонтасу драги, што принесе мени
Твоје пријатељство.

Леонтас.

Зачто вараш твоје
Племенито срце привидном услугом;
За бољег ме држиш него што сам. Ја сам
Издајица царев. Није моје дело
Дете пријатељства — није: црна жеља
Да се њему светим, научи ме теби
Помагати. Немој да изменеш снажај
Са покором. Једну љубав само иштем:
Немој да ме од сад презиреш. Да шћаше
Моја худа срећа, и бољи бих био!

Неда.

Племенита душо!

Капулос.

Ово ће га у гроб
Отерати, а ја? ја му пружићу руку
Да отрује душу. Ах Боже! (плаче)

Леонтас. (Као ван себе)

Човек је
Страстнији од звера: његово зловољство
Само тражи срце сачовека свога
Да га крвно згоди. Мишљах да сам бољи
Та и ја сам човек —

Урош (тихо).

Бедна душо! Где је
Тој потмулој змији, што ти живот пије,
Каква стрела, да је утамани —

Неда.

Јеси,

Ал' си врли човек, јер се твоје срце
Клања човечности; отуд твоји јади. —
Дај ми руку драги пријатељу: никад
Није Неда порок одбранила; ја те
Штујем —

Стеван води везану Теодору.

(Уплашено.) Шта је ово? Гаридес!

Стеван (тихо).

Гаридес?

Сад му барем знадем право име: дакле
Није жена. (Јасно). Рече Краљевић, да овог
Пред тебе изведем.

Леонтас (примети Теодору.)

Ха, обсена!

Неда (тихо).

Ко ће

Да ми растумачи ово што сад гледам —
(Јаросно). Охоли грешнице, знаш ли што си овде
Починио?

Урош.

Недо, варају те очи;
То је образина, за којом се крије
Теодора —

Неда.

То је Теодора?

Теодора.

То је

Она сама; гледај!

Неда.

Боже, сад све видим. —

Теодора.

Не све, не све, јоште ниси угледала
Моју мржњу; кад њу видиш, онда чини
Што ти драго.

Урош.

Мислиш бедна срамотници
Да ја нисам овде?

Теодора.

Зато баш, што видим,
Да си овде.

Урош.

Јесам, да ти отровану
Речу с језиком пресечем.

Неда.

Уроше,

Она није тебе увредила.

Урош.

Није

Али тебе. —

Неда.

Нека, онда је до мене
Да јој платим. (Стевану.) Дреши тај конопац.

Теодора.

Шта је?

Мислаш да ћеш тиме помирити мене
Увређену? Мислиш да се тиме плаћа
Нечовечност твога нећака? Вараш се!
Завежи ми руке троструким конопом;
Обави ме целу са ланцима, нећеш
Опет покорити моје чело! Ја сам
Теодора, чуј ме, царска сестра; ја сам
Племенита грана, узорита бора;
А ти што си? Ти си — просјакиња.

Урош.

Нечувена смелост!

Теодора.

Твоје пучко племе

Од како се гмиже, Палеолога служи.
Па и ти ћеш једном ваљда до тог доћи,
Да ме двориш, мене, Теодору!

Неда.

Хоћу

Ево видиш ја већ почињем.

(Дреши јој руке).

Сад слушај

Да ти и ја кажем. Ако сам пучкиња,
На славу ми служи, јер сам верна ћерка
Своје земље, свог племена; смерност није
Простота, а нарав није глупост. Ја сам
Таква и не желим да сам таква, к'о ти.
Већ саслушај: моје племе није досад
Опрнило образ безделијем; није
Само погазило онај закон, што је
Народу писало; нису жене мога
Племена још никад полазиле мужу
На ноге, нити су кадгод узимале
Туђе образине, да гањају жене
Од својих мужева. Не, то само знају
Племените ћерке узоритог цара
Да учине (показује на мртваца).

Видиш, то је твоје дело;
Поноси се њиме.

Теодора.

Михаило!

(Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Из **Винковаца**. Слатко ли нам из ненада кад се овдје прочу на домак прошлome мјесецу, да ће и нас винковчане обићи ново-садско друштво, што бијаше толико омиљено сусједноме Вуковару. У нашем се доста и предоста мирном и тихом мјесту, оскудном те како, не с телесне хране — махом преодјела лица свечанијом збиљом и оним тобож миром, што угодним својим изражајем сваки пут даје угодну повољницу.

И збиља се пожурише одлични грађани да се што скорије утаначи тврдо, кад ће и како ће амо српски глумци, које седам осам година овдје не видјесмо. Гости дођоше. Тихом ал истинском живом жудњом занијело се благоћудо становништво; у свачијем срцу гласило се гласно и јасно: добро нам дошли домаћи умјетници!

Прво вече приказаше, а бијаше то 2. јула, Фрајденрајхове „Граничаре“, што су већ толико пута приказани у Загребу и Биограду. Па кад се у касну ноћ веће довршила представа, све мјесто новим животом оживје. До зоре је било по сокацих пјевања и попијевања, и жубора и говора, и шале и хвале: таква чуда, прави збор — твор умјетнички. Плодној равни винковачкој јутрења роса а жедној ужитка души умјетничко миље: исти споређај.

Тако свијет, а мени је пријећи садна другу. У први мах, на први поглед не створи се суд, ако ћеш да судиш здраво и право, а ти си рад свакоме, а камо ли своме. С тога почекасмо радије, док нам се не укаже боља прилика, погледати, послушати, шта ли ће нам, како ли ће приказати врсна дружина, та наша ерв.

У недјељу 2. овог мјесеца дакле дођоше „Граничари“, 3. „Гроф Есекс“ Енрика Лауба, што га је посрбио Д. Јоксић; 5. „Пркос“, понашен др. Андрејевићем и „Доктор Робин“ написан Премајерем а прерађен Ј. Ђорђевићем; 8. „Млетачки трговац“, од В. Шекспира; 9. „Добрила и Миленко“,

од М. Бана; 10. „Избирачица“, од К. Трифковића; а 12. јула „Мамица“, од Сиглигетија, преведена и посрбљена: све комади тамо знани јер су играни у Новоме Саду. Од ових смо наумни проговорити коју, велим само коју, јер нам овом згодом није пута разлагати потанко замисли, споја и представе сваком поједином комаду по унутрашњој му и спољној цијени, већ нам се намеће жеља, посмотрив наше глумце а наслошице комад, казати, како нам се видје и свидје, да су према самој врсноћи комада изнијели своју вјештину, те поред тога како нам се указује данашње стање, а смијемо рећи данашње напредовање наше позорнице.

Што су се они комади и оним редом општинству понудили, томе би — узевши у обзир *све што амо спада* — тешко дотекло срца, скројити буди какав праведан приговор. Знамо како нам на славенском југу стоји — послјије дубровачкога сијерка — драматичка умјетност, а знамо и баш горко памтимо, за што нам све поље још и сад слабо рађа, премда сва сјајна прошлост нашега племена и није друго, него велика жалосна игра, преплетана мудролијом и враголијом, бијесом, кивом, завишћу и сваком сотонском злбом сусједа горњака и доњака, около с десна и лијева а заплетавана јуначком свијешћу и крвавом пијешћу дивне, слатке наше крви. Ој да ли ће, када ли ће бити овој расплетици крај, жељени крај.

Да се вратим, не ваља ми залазити с пута.

Према вредноћи комада гледасмо што знадосмо боље и праведније схватити и просудити, како нам поимљу, како ли решавају задаћу своју глумице и глумци; јер оно поимање, којим се вјештак удубе у пјесником орисани значај, па да удешајем говора, изражајем лица и кретањем тела жива ствара, оно нам даје и јавља сву његову душевну и тјелесну љепоту и снагу.

Све у свем не може бити суд, него ли повољан, од чести веле повољан.

У опште се види на први мах, да су глумци схватили вриједност и праву важност свога занимања те им и спољашност и унутарњост сведоче о племенитој вољи за душевно развијање и напредак. А имаде данас међу њима прегалаца, врских своје роду осветлати лице ма гдје му и пред ким му драго, способних и на великој позорници велика града измамити најтањему слушаатељу „буран руку пљесак.“

Да првога споменемо драгога нам госта из града Биограда, *Адама Мандровића* у првој игри: „Граничара.“ Ход и кретање, глас и црта, све му је вјештачко; то је кратак али истинит суд. Фрајденрајх зна добро, да му „Збор на Илијеву“ остаде сух и глух без крчмара Грге, праве зачине свој слици „Граничара.“ Овај је комад прошао веће сито и решето строге расуде те имаде без сумње мана, што малих што великих, приличан број а и мана, које су често на путу и добром играчу. С тога Грги до неба част, што нам пребродив срећно мане исказа, заокружи и заслади силовиту слику својом одиста одличном игром. — Помагаху му *Зорић* и *Лесковић* (Бранко Срњић и Јоца Бочић) вјешто и доста окретно, премда Бранку не бијаше обрштар срцу прирастао. *Марковић* (Андрија) очито напредује а *Суботић* (Сава Ђујић) превалио је претешку своју улогу са свим dostatно. На свом мјесту бијаше *Лукић* као трговац Смиланић и веле му удесито бјеше према чину растење и падање гласа, а стриц Андријин *Хацић* ако и не препристала руха — живо нас је увјерио, колико добро схвата своју улогу. — *Маринковићка* (Маца) даде нам врлу те врлу слику худом судбом поражене крајинице жене; не провали јаук, лелек нити бугарење њено гороломном оном јеком и силом, али јој је из сваке мрешке и свакога набора продирала тешка туга и жестоки бол а кад руке лама ова Маца, и самом ти сухне грло те запиње ријеч. — Врагола-

ста Каролина — *Л. Хацићева*, приказа нам угодан супротак, весело срце, љубазну обилну вољу. Да хоће, па да јој љупки иначе гласић у вишем замаху не нагибље крају, истом! И пјесма јој бјеше добра а од срца. (Милеву) *Ј. Поповићеву* западе мал задатак, сићушан према њеној снази; *М. Зорићева* као Милка премагнула је доба за нејачку своју уложицу.

Лијепим изговором, чистим гласом и понајвише прикладним рухом могаху се похвалити сви а штета, што нам се за „арену“ не могаше створити сходнија декорација. Добро су се научиле биле улоге а најпослије сваки зна, *кога чедника* иде хвала и признање, што је ову игру онако удесио за српску позорницу.

Трагедија „*Гроф Есекс*,“ плод је бујне маште даровитогa Енрика Лауба, заснована и доснована према тврдим начелима вјечите љепоте.

У насловној улози просја *Мандровић* свим сјајем умјетничке своје вјештине и величине и занесе управ до усхита мало и велико. Сва срећа што му онако достојанствено прилагаше помна мишљачица, *Ј. Маринковићка* (краљица Јелисавета) а имадијаше Есекс — на своје очи видјесмо — и за што планути дивним оним заносом, јер се његова златна *Катица* — Леди Ротландова — збиља чињаше вриједна и достојна онакова војна. Госпођици *К. Савићев* веома пријају улоге оне руке, те их знаде танко разабрати, проучити, представити; њен се живи понашај доимаше наше душе и више крат ће гледалац протрнути с дубока ганућа. — Министри — *Суботић*, *Недљковић*, *Зорић* — пржаху се како ваља, *Лукић* опет бијаше на свом мјесту, а тако и *Лесковић*, *Соколовић*. Госпођица *Ленка Хацићева* — Леди Нотингемова — успјешно се је трудила, да посакупи сву сјету свога положаја и готово нам бијаше жао, гледати ону веселицу онако мутну и невољну; него за то се *Рашић* (Џонатан) својски побрину, да нам сваку тужицу ублажи и сузу —

истисне — од љутога смјеха. Штета што западе *М. Савићеву* омања улога. *Хаџић*, *Буић* и остали пристиглоше такођер своје задатке.

У овој жалосној игри хоће се много танкога осећаја али у танким стварима иде *осјећај уз доживљај*, на је каткад понатегнути у велико господску жицу а каткад потегнути разнотом духовита ображаја и прељевом гласа дрјемке ћути гледалаца. Уз толике и толике танкоте само се собом каже, да улогу свако своју живо не само научити, већ и промозгати мора.

Веле лијена бијаше одјећа те заводу на праву част; чист је наглас умножио наш ужитак па смо пуносрдце захвалили управи што нам је онако красну вечер спремила.

Шаљива игра „Пркос“ изнесе нам *Ј. Поповићеву* на жућени видик и збиља ју је ваљало смјестити уз врличину *Соколовића* (*Селаковић* и *Ката*), Јелка — *Л. Хаџићева* — опет се врати онако драгахна у своје гвезданце и обрадова нас танким изражајем мењајућега се осјећања. Бијаше јој лијено на дохвату улога а уза стаситога Коју — *Недељковића* — могаше се лакше поиграти. Добре воље бијаше Која и свому послу вјешт а Сока Миланова — *А. Телечкова* — такође нас угодно разбадриви и умјетничком игром и појким гласом. Видјети је и осим оне струке, да је Сока чељаде право, мисаоно, паштеће за напретком, пуно лијена шара па се није бојати, да би се онако млађахна могла преко мјере загледати — понут других — у се. А тек Милан — *Рашић* — ђаволан сав на свом мјесту.

Много се је овијем комадом обћинство забавило свакојаком шаљивом досјетицом а и нашло се бијаше у арени бројно, као и првих вечера.

Иза ове намаче се још и боља шала: „Доктор Робин,“ а у свој шали истаче се све збиље познати вјештак великијем умљем и танкотом, угрија нас *Л. Телечки*, човјек и сам перу вјешт, који знаде гласа свакој

потреби, свакому недостатку, мањку. Бољи се Герик, а по готову бољи Робин за цијело мало гдје виђа, те нам опет драго би што се је у њ загледало онакво голупче, онаква биједна Мара брилатице — маште: *К. Савићева*. Као да јој каткад на ум дође Есексов положај, али само за час, тако нам се чињаше. Звонки би јој гласић могао прелијевати и богатије, обилатије, разновучније, ако би нас — без замјерке — хтјела послушнути, а тако јој и спутни стас не напрежице обилovati може још већма удезитим кретајем, и ручица и ступ. *Недељковић* и *Зорић* — Артур и Џексон — знадоше се као сваки пут наћи, сваки по своју, а Едити — *Ј. Поповићеву* — не бијаше згоде ступити на измол правим својим ликом. *Буића* допаде још мање: сва игра бјеше ваљана.

Ну горе је или бар неприличније, што писца ових редака трже нагао посао па га на жалост минуше три читаве представе, и то: Млетачки трговац, Избирачица, на Добрила и Миленко, те кром свога квара, неужитка — сад још мора шутјети са своје стране, али је упрло све у један глас, да ни у чем ни ове представе не бијаху заостале за пређашњима, да паче се веле — утакмице одликоваху врне глумице и глумци врсном својом игром.

Узмимо још дакле „Мамицу“ преведену и људски посрбљену а у самом Будиму обилно награђену. И овде се изврсно понесоме: превриједни наш *Телечки* као Мита Савић, па мудрица — мамица, пушта шербилца, обесита, танка основа, чудне жице свакојаке, толи марна *Ј. Маринковићка*. Анега јединица јој, *К. Савићева* играше подобро, али као да јој особито разнотом природнога понашања не послужи права вољница дочим је Светозару — *Недељковићу* баш својски и од срца а глатко и слатко звонила умјетничка жица. И браца Тоша — *Зорић* — ни у чем није заостајао а Милица *Л. Хаџићева* — своје намјене ни за час није с ума метала. Јоза Скочић — *Рашић* — с

п раве је руке прихватио своју улогу и много нам опет зачинио вечер.

Да смо сјегурни те нас није ухо невјерило, рекли бисмо, да је шаптаоцу бивао по који пут омучан посао — али није прилика, да је тако. Игра уцјелице бјеше обла те угодљива.

И с овиме завршујемо, надајући се вечерас 15. опет обилну ужитку; на реду су „*Ђаволови записници*“, немачка драма у три радње, пријевод М. Видуловића.

Сад видјесте сами: у сто добрих часа дођоше нам мили гости, а нек знаду, да је ово вријеме по нас прави год! М.....ов.

Д И С Т И Њ И.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Народно позориште у Загребу.) Земаљски сабор изабрао је нов позоришни одбор, који ваља да из ради основу за ново уређење народнога позоришта у Загребу, а према тој основи поставиће после сабор неке законске чланке о народноме позоришту. У тај одбор изабрани су: Деренчин, Брлић, Манац, Чоп, Прнадак, Воичина и Живковић. — Радосни смо што је народно заступништво узело у своје руке уређење овога по уметност, књижевност а и по друштвени живот важнога народног завода.

(Одбор за чешко народно позориште у Прагу) расписао је ове награде: 1000 рубаља за најбољу трагедију из историје словенске а особито чешке; 1000 форината за најлепшу шалвину игру; 1000 ф. за најбољу драматичну оперу, и толико исто за најлепшу комичну оперу, а 300 фор. за њихове либрете. Рок је: до 1. јануара 1874.

(Позоришта у Русији.) Цар Алекса Михаиловић, од радости што му се родио син *Петар* заповеди 4 јуна 1672 да се сазида у Москви прва „Комедијскаја храма“. Како у тај пар није било домаћих глумаца ни позоришних дела, предао је сву ту ствар своме министру Матејеву, поштеноме народњаку, који је учинио све, што се тада могло. Познато је, да је под петровим наследницима више пута надвлађивао на двору немачки дух, који је окивао у тешке вериге бирократизма како сву државну управу тако и позориште.

У новије време много се писало и говорило за ослобођење рускога позоришта; оснивала су се друштва с наменом, да приказују добре игре у уским домаћим круговима; али бирократе не допуштаху ништа него све распустише, под изговором, да се народни укус не поквари. Домаћих комедија и опера има довољно, писаца и глумаца и предоста; али за њих на дому места нема, и догађају се ствари, да човек чисто не би веровао, док их сам не види и не искуси. Управа је позоришта у рукама Немаца, Француза и Италијанаца; они састављају своје дружине по својој вољи и

изводе их на глумионицу како хоће. Руски компониста доноси своје *изворне опере* управи рускога позоришта, а она га отпрати с тим, да је репертоар за ту сезону већ готов; а кад руски автор, тако отправљен, затвори за собом врата, управа не може доста да се нарадује, што је преводилац једва једном довршио *офенбахову оперету*. Госпођица *Енгалмичева*, која са својим руским именом није могла наћи места, отиде у Италију да се прозове *Елвира Анжели*, те је тако срећно доспела на глумионицу московскога „великога театра“. У Москви сваки зна, да је позоришна управа турила главу у песак као птица ној. Није једина Елвира у Русији рођена а у Италији крштена. То је дим! дим!

Уметницима се не угађа, али ни публици. У *Петрограду* на 700.000 становника има 5 позоришта, међу њима две „оперне куће“. Велика оперна кућа је прекрасна зграда, са свим кадра да служи својој намени; али у њој је смештена нека руско-немачко-француско-италијанска мешавина, коју зову „италијанском опером“. Половина је те велике куће дан ноћ празна. Спробу не стоји мања, по спољашности може бити још лепша зграда. Да је видар прочитао у каквој енциклопедији чланак о акустици, била би та зграда леп храм за музику и драматску уметност. У тој кући певају руске опере; али их не ће видети онај, који се не потруди на недељу дана у напред да набави себи улазницу. Руске народне новине, а особито „Бирж. Вѣдомости“ више пута наваљиваху, да се домаћа опера пресели из претесне куће у пространу, а туђа из препростране у ову, која би за њу довољна била. Али им „либералци“ одговорише са „уништиоци класичне уметности“ (ваља да офенбахових оперета? јер ретко што боље износи на глумионицу) а бирократе се оглушише.

У Москви је још горе. На 600.000 становника два позоришта: „велико“ за смесу, и „мало“ за руску уметност. Да су у таким приликама сва места већ у напред распродана, ласно је веровати, али

не верујемо тако лако, да позоришна управа не зна како се са седиштима тргује. Доћи на пример у понедељник на један час пред почетак представе на касу, па ћеш чути да је „све распродано!“ Кад, али преда те искочи момче, те се с поклоном до земље насмехне: „желите ли улазницу?“ Да, одговорим, али где ћу је добити?! а он ће те одвести у оближњу гостионицу па ће ти показати мудрога господина за чајем. Питај га за улазницу па ћеш дознати, да је за данас све распродано, али за сутра можеш још добити седиште од две рубље за осам рубаља, а за прекутрасњу представу за шест рубаља и т. д.! Захтевати слободу позоришта, ставити народну уметност у утакмицу са италијанском опером, зову „либералци“ „уништавањем западнога класицизма!“ Да, да, класичан род људи!

Летос, по срећи двестолетнице позоришта у Русији и рођења Петра Великог, би допуштено, да се у Москви сагради дрвена кућа са простором за 2000 гледалаца, а то је „народни театар“. Одбор, који га је подигао, смејаше по својој вољи саставити репертоар и дружину, уздајући се у се и у народ, а од бирократа имајући слободу на — четири месеца! Надају се, да је с том дрвѐначом ударен темељ слободном позоришту у Русији. Видећемо. Ако се та нада оствари, у летописима народне уметности светлиће се име „цара ослободиоца“, како га прославља ослобођени сељац.

Народњацима насупрот стоји удружена фаланга бирократо-либералаца и клерикалаца; они се боје за свој „утицај“ и своју „европску културу“, а ови вичу: „шта ће Московљанима више позоришта кад имају тежатицом два, а празником управо четири“. (Јер на празнике играју у московским позориштима и у подне).

У Кијеву беше скоро позоришни бој, „либералци“ изгубише своју смесу, опера ће бити народна. У Одесу се држи смеса, под именом „италијанска опера“.

Ових дана свршио је у московској конзерваторији леп број питомаца шестогодишњи течај. Јавни испити били су у „великом позоришту“, где су играли Глуковог „Орфеја“ три дана засопце, у главним улогама сваки пут са другима изученим питомцима; и певачки и свирачки збор беху састављени од самих питомаца конзерваторије; — публика и критичари били су потпуно задовољни. Најстаје питање: шта ће бити од тих руских младих уметника; хоће ли поћи у Италију по исправу, да би смели и могли у Москви певати? Може бити, и то би било управо практично; за 10—15 година отрешће са себе италијанско име, па место под старост да умре од глади, као оно Петров, „светило“ руске опере, а он ће сачуваним тисућама надати себи дворе.

Данас читам у „Бирж. Вѐдомости“ између осталог ово: „Један је московски народни театар показао, да у нашим провинцијалним дружинама има много веома даровитих глумаца; али од њих ретко који да прегне на царска позоришта у престоницама, увериши се више пута огледом, да је приступ на њихова глумишта врло тежак — не с тога, што је избор строг, него просто за то, што управа царског позоришта не мари живо за добар састав дружине и што мањак у позоришној каси не пада на терет управитељев. Ма ти био сам Гариц, така позоришна управа и не хаје за то, да те придобије за Александровски театар — као што би требало! Не управа, него ти треба да се јавиш њој као понизан молилац и учтиви подносилац својих услуга. Да, мало је то само имати дара, па ма Гарикова: треба још и умети се допасти управи. Али нема сваки воље да прође тим тешким путем! Ето за што светила провинцијалних позоришта не желе доћи на позоришта у престоницама, налазећи, да им је угодније остати на провинцијалним сценама — и они јамачно имају право“.

Тако вели нарочити дописник из Русије у најновијем листу словенских Новица.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У трговини Стеве Ратковића у Новоме Саду, у главној књижарници српској у Београду, и у академијској књижарници у Загребу — може се добити:

ЗБОРНИК ПОЗОРИШНИХ ДЕЛА.

ИЗДАЊЕ УПРАВЕ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА
у Новоме Саду.

Од тога зборника изашли су до сад ови комади:

I. Демон, повест и алегорија у три раздела, од дра Милана Јовановића. Цена 30 новчића.

II. Школски надзорник, шаљива игра у једном чину, од Косте Трифковића. Цена 20 новчића.

III. Шарац, шаљива игра у једном чину, од дра Јована Јовановића („Змаја“). Цена 20 новчића.

IV. Честитам, шала у једном чину, од К. Трифковића, и

Француско-пруски рат, шаљива игра у једном чину, од истога. Цена 30 новчића.

V. Крајева сеја, драма у четири чина, од дра Милана Јовановића. Цена 50 новчића.

Издаје управа српског народног позоришта.